

KURJER LITIEWSKI

W WILNIE DNIA 12. SIERPANIA V. S. ROKU 1805.

ROSSYA.

S. Petersburg 15 sierpnia. Leibgardyi konney oświadczone ukontentowanie za karność i dobre ćwiczenie. G. M. Arseniew przyinuje się do służby, Szefem Nawagińskiego półku muszkiet. Smoleńskim Arcy B. został Biskup Wiatski Serafin; Biskupem Wiatskim Archimandryta Gedeon.

G. infanteryi X. Platon Zubow z bracią: G. M. i Ober Koniuszym Graffami Zubow, zrobili następujący fundusz potwierdzony od JJ. M. Przy Troickiej pustyni na Peterhofskej drodze, w tém miejscu gdzie spoczywa ciało zmarłego G. Graffa Waleryana Zubowa, ma być zbudowana cerkiew pod imieniem S. Waleryana, przy niej dóm inwalidów 30, to jest 4 Officyerów, 6 unterofficyerów, 20 żołnierzy, kosztem fundatorów; co ma być dokonano przed d. 22 listop. 1806. Od tego czasu familia fundatorów corocznie dawać obowiązują się 6 t. rubli na utrzymanie pomienionej cerkwi, iakoteż inwalidów, których powinnością będzie w pewne dni modlić się za zmarłego Graffa.

D. 12 lipca JJ. M. z Ober-Hof-Marszałkiem Tołstoy, i G. Adjutantami; Uwarow, Lieven, i X. Wołkońskim udał się do Sest. oreckiej fabryki oręza, założonej r. 1721 od Piotra W. Spotykał Monarchę Dyrektora G. M. Dibicz, prezentował pomocnika swego Półkownika Andrejew; po nim kobietę wdowę lat więcej 100. mającą, która mieszkała w Sesterbeku przy założeniu fabryki; potomstwo iey doszło 6 pokolenia; naostatek wszystkich rzemieślników, między któremi 3 pracują od lat więcej 50; tym Imperator dać kazał po 100. rubli. Zatem oglądał Monarcha wszystkie fabryki. Gdy szedł do lazaretu, widział poobu stronach drogi uszykowane żony i dzieci rzemieślników, naostatek chłopców uczących się w szkole. W szpitalu Monarcha dał znamienity dowód ludzkości i względu dla chorych i nieszczęśliwych, zalecając pilność i dozór, co przytomnych rozrzewniło nad wyraz wszelki. Obiad nastąpił; Imperator Jmć zaprosił do stołu swojego Dyrektora z całą familią. Po obiedzie udał się do Dubkow lasu, zasadzonego własną ręką W. Piotra o 2 wiorsty od Sesterbeku; tam nad odnogą stoi dóm zbudowany przez tegoż Monarchę, w którym często przemieszkiwał. Ztąd powróciwszy do fabryki Alexander I, na znak ukontentowania, wszystkich rzemieślników, pomocników, służących, żołnierzy z Cronstadzkiego garnizonu na straży stojących obdarzył po rublu; odiechał do stolicy pośród radośnych okrzyków licznie zgromadzonego ludu z okolic. Zonie Dyrektora i z iego córkom przestać kazał pierścienie bogato bryllantowane. Przydać trzeba, iż fabryka broni Sestorecka wiele rzeczy utraciła nadanych iey przez Piotra W; upaść wkrótce miała nieuchronnie, gdyby iey nie wsparł nadaniem nowym odnowiciel Alexander I.

TURCYA.

Corfou 8 lipca. Minister pełnomocny Mocenigo donosił Senatowi RP. 7 wysp Jońskiego morza, że Imperator Jmć Rossyjski nakładem swoim edukować każe 36 młodzieńców naszych w różnych Akademiach Europejskich; oprócz tych, 24 w korpusach Kadeckich, morskim i lądowym w S. Petersburgu. W mieście naszym pokazała się choroba zaraźliwa, która chorych zabija w 4 d. największą; iękamy się żeby ta nie była gorączką żółtą, którą statki kupieckie z Archipelagu Greckiego przychodzące do portu wprowadzić mogły.

Raguza 6 lipca. Lekarz Stulli po długim usiłowaniu, ziałał nakoniec u nas przesady gminne, i ospy krowiej szczepienie wprowadził, zachęcony radą i nauką doktora Wiedenskiego Carro. Katechizm na język Jlliryjski przetłumaczony, rozrzucony po wsiach i w mieście, oświecił umysły. Wakcynę z Wiednia przysłaną Stulli w d. kilku wszczepił 100. dzieciom, których dawniej w szczupłym kraju Ragusańskim na rok umierało 300. z ospy naturalnej; dziś krowia nie tylko u nas jest przyjęta, ale też u okolicznych Dalmatów i Turczynów.

Constantinopol 2 lipca. Sułtan cieszy się niewymownie, iż nakoniec chęci iego biorą skutek pomyslny; żołnierzy regularny pomnaża się codziennie, i coraz bardziej poważany jest od gminu; ubywa Jańczarów liczba, tak dalece, iż ten korpus panującym straszny bardziej niż nieprzyjacielowi, bez trudności wielkich zgaśnie. Nadto Selim rozkazał Admiralicji swojej, ażeby flotę Turecką i lud morski urządziła zupełnie na wzór Angielski, nawet okręta w Constantinopolu wojenne mają być budowane na podobieństwo Angielskich.

Monarcha X. Morousi Greczyna postanowił najwyższym dozorcą szpitalów w stolicy swojej. W edykcji swoim wyraża iż wszystkich żebraków i chorych zamknąć trzeba, zdrowszych odesłać do domów; szpitale będą w Galata, Pera, 7 wieżach, Narlikapi, już naprawione, i opatrzone staraniem Arcy BB. Patriarchów Greckiego i Ormiańskiego. Zaleca starać się o lekarzów doskonałych, którzyby w tych szpitalach uczyć mogli nauki lekarskiej i anatomii; dotąd sprowadzani z Halli, Padwy, Montpellier w błąd częstokroć wpadali, przez nieznaomość powietrza i sposobu życia w narodach wschodnich. Ci nauczyciele korrespondować mają z dozorcami szpitalów Europejskich dla wzajemnego oświecenia. Ofiaruje Monarcha X. Morousi koszt potrzebny tak na szpitale, iakoteż na szkoły: lekarską, matematyczną, i nauk wyzwolonych również iego dozorowi poddane, które, dawniej w Konruesmé założone kwitnąć zaczęły nad nadzieję, pomnażając liczbę uczonych. Zabrania Sułtan urzędnikom Tureckim naprzykrzać się owym funduszom, wyciągać od nich opłaty, że są Chrześcijańskie; obwiniać lekarzów iż ludzi zabijają, pod karami surowemi. Co wszystko Morousi wykonać powinien iak narychley; ażeby państwo Ottomańskie iak narychley kosztować zaczęło słodkich owoców tego funduszu.

Kurschid Basza nie jest zamordowany w Cairze, iak głośzono; chcieli wprawdzie wydrzeć iemużycie niektórzy z Albańczyków; znalazło się więcej takich, którzy nieszczęśliwego bronili. Ludzie rozsądniejsi doradzają gminowi, zapobiegając krwi rozlaniu, ażeby odesłano Wielkorządcę do cytadelli. Wyszedłszy nad nadzieję z rąk zbrojeckich Kurschid, przestał do Albańczyków oświadczenie, iż nie mając pieniędzy, żołdu zaległego nie wypłaci, jeżeli stolica nie złoży nowego podatku. Ztąd wielki rozruch między obywatelami; sprzeciwili się wszyscy żądaniom Kurschida, żądając po nim rzeczy niepodobnych, to jest: oddalenia z miasta niekarnych żołnierzy, przywrócenia spokojności krajowi; przeyscia wolnego karawanom do Mekki i Jedda. Czego gdy wielkorządca nawet obiecywać nie mógł, od urzędników, milicyi, ludu złożony został z urzędu, następcą zaś ogłoszony Mehemet Aly. Kurschid w cytadelli zamknięty nie miał przy sobie nad t. żołnierzy. Z drugiej strony Mammelukowie z Arabami stoją niedaleko Rosetty; w mieście trwoga. Ibrahim Bey znajduje się z dywizją w Falout, Soliman w Fechen, Elfy w Gizeh, Cachef nakoniec pustoszy prowincją niższego Egiptu.

Alep 29 Maia. Po zamordowaniu Imana rządzącego w Mascate, narod Wahabitów przyszedł do większej potęgi; dziś posiada wszystkie nadbrzeża odnogi Perskiej. Iman zostawił syna małoletniego, nad którym opiekę ma krewny; ten pod imieniem dziecięcia panuje. Basza Bagdadu ruszył w pole z 35 t. zbrojnych; bitwy jednak z Arabami staczać nie śmiał, widząc liczniejszych i kar-

nych, powrócił i zamknął się w twierdzy, poniosłszy, iak słyhać w mniejszych utarczkach klęskę znaczną. Bassora port zewsząd opasany wkrótce podobno poddać się musi Wahabitom; to sprawiwszy, łatwo iuż zawojują kray leżący między Tigrem i Eufratem. Arabia cała i Mesopotamia do nich należeć będą; powstanie naród nowy, iezeli nie tak straszny, iak była Monarchia Kalifów, zawsze równy w potędze i wielkości drugim dziś niepodległym narodom Azyi. Z Indyi wschod. przyszła wiadomość, iż Marattowie z Anglikami wojujący, zprzymierzywszy się z kilku narodami sąsiedzkimi, znaczne korzyści odnoszą nad nieprzyjacielem. W Królestwie Candahar był rozruch po wstąpieniu samowolném na tron panującego El Mulk; lecz gdy go cały naród potwierdził na tey dostojności, zgoda i pokój kwitnąć zaczęły.

A U S T R Y A.

Wiedeń 7 Sierpnia. Narod Węgierski miał ofiarować Franciszkowi 2, iezeli każe potrzeba, 180 t. regularnego żołnierza; z których 80 t. zostanie na obronę kraiu; 100. t. pójdzie na nieprzyjaciela pod hetmaństwem Arcy X. Palatina Józefa.

Poymani w Wenecyi Inżynierowie Francuzki i Włoski, Prony i Costanzo, za najwyższym rozkazem przesyłanym do Graffa Bissingen, uwolnionemi zostali.

Przygotowania wojenne nie ustają; regimenta znajdujące się w stolicy naszej pośpieszają iedne po drugich do obozu Styryjskiego pod Pettau, dając miejsce wielu innym, które nadciągnęły z Czech, Morawii, Galicyi.

W miasteczku Stras powstaie pożar. Kapitan Scheider ćwiczący wtenczas kompanię w polu, pośpiesza na ratunek, i bez żadnych narzędzi, które nadeszły późno, ogień gasi. Żołnierze byli w niebezpieczeństwie, mundury popalili; ofiarowaney w nadgrode summy żaden przyjac nie chciał; lecz zgodnie ją darowali ubogim ludziom, którzy przez pożar największą utracili. Jeden z Officyerów słyzy głos żałosny wśród płomieni, wpada i wynosi chorą dziewczynę, przez domowników zapomnianą; tak szlachetne postępkie nie potrzebują pochwały.

Słyhać, iż wkrótce dwór nasz ma wydać do wszystkich Mocarstw Europejskich oświadczenie, w którym wyrazi chęć nieodmienną zachowania obojętności, do końca wojny między Francją i Brytanią trwającej.

Z Semlinu doniesiono, iż Serwianie w obozach swoich mają kaplice z dzwonami; ta nowość oburza Muzułmanów. Do Serwii codziennie przybywają w znacznej liczbie familie Chrześcijańskie z Bułgaryi, Albanii, innych prowincyi, łącząc dostatek i siłę ku obronie powszechney. Czerni dywizye swoje rozciągnęły po wszystkich granicach; rozpoczęcie kroków nieprzyjaznych wkrótce nastąpić musi; iuż Turcy poymanym Serwianom nos i uszy obrzynają; nawzajem Czerni prawą rękę poymanym Turczyńcom ucinąć rozkazali.

B R Y T A N N I A W.

Londyn 30 lipca. Jeszcze milczy Admiralicja o czynnościach flott nieprzyjacielskich, milczy o Nelsonie, o którym słydzeliśmy, że przybył do Portugalskich brzegów nie doścignowszy Francuzów. Amerykańscy żeglarze powiadaia, iż płynąc około wysp Antylskich słydzeli wyraźnie długie i straszliwe strzelanie; z kądby pochodziło, nie widzieli. U nas z tey powieści wnet zrodziło się mniemanie, iż Admirałowie Dacres i Cochrane musieli mieć rozprawę krwawą z Admiralami Villeneuve i Gravina, którzy odprowadziwszy Nelsona w drugą stronę, sami zręcznie powrócić umieli do Indyi zachod. Inni żeglarze przyświadczają, że gdy byli niedaleko przylądka S. Vincent, widzieli walczących przeciw Hiszpanom i Francuzom Admiratów Calder, Bickerton, i Collingwood, którzy połączonemi siłami czekali na powrót nieprzyjaciela z Ameryki. Skutek iedney lub drugiey bitwy niewiadomy.

Lecz to są powieści żeglarskie; czekać msiemy doniesień pewniejszych od Admiratów i samego Nelsona. Dziś nowy iest odgłos w kraiu, że Villeneuve z częścią tylko floty Toulonskiej przybył do Martiniki, i z eskadrą Hiszpańską; Francuzkich zaś okrętów bardzo wiele od wysp Canaryjskich posłał prosto do Indyi wschod. Gdy zaś skałę Diamant szturmował z 18 okrętami, iuż musiał być zmocniony przez Admirala Magon wysła-

nego z Rochefort. Tak było lub nie, zostanie zawsze wątpliwość, iakim sposobem nigdy nie mógł być postrzeżonym od Nelsona i drugich wodzów Angielskich; dla czego uniknął bitwy pod Martiniką, dobrze wiedząc, że wódz nasz z Europy nie przyprowadził nad to okrętów; naostatek dokąd poszedł z Indyi zachod. gdy przed zmię. tę opuściwszy, na morzach Europejskich widziany nie był.

D. 2. Sierpnia. Wyszliśmy szczęśliwie z niewiadomości o nieprzyjacielskich flottach. Zawczora głośne z armat strzelanie w Londyńskiej wieży doniosło ludowi, że morza panem być nie przestał. Szczegóły ważnego zdarzenia są następujące. Villeneuve i Gravina nie w Indyi zachod. przedsięwziąć nie mogąc dla chorob zageszczonych na eskadrze, podobno bardziey zmieszani przyściem Nelsona prędszém nad mniemanie, umyśliłi powrócić do Europy; droga do Ferrolu nayprostsza gdzie spodziewali się zawinąć bez przeszkody za pomocą eskadry w porcie gotowey, i z nią razem, iak wnosimy pośpieszyć do Brestu, i przystąpić do wiadomego lądowania. Do Cadix iść nie chcieli przez Nelsona ściżani zbliżka, gdzie na ich czekał Bickerton i Collingwood. Lord Barham wiedząc o wszystkim, zmocnić kazał Caldera pod Ferrolem, eskadrą która daremnie zamykała Rochefort i Orient. Tak więc miał przy sobie okręta: Wales, Windsor, Barfleur, Glory od 98 arm. Maltha od 84, Ajax, Heros, Thunderer, Drago, Defiance, Triumph, Repulse, Warrior od 74. Agamemnon, Raisonnable od 64; 2 fregaty, 2 korwety.

22 lipca gdv krążył o mil. 40 od przylądka Finistere, okręt Defiance pierwszy postrzega zbliżających się nieprzyjaciół. Dane do bitwy hasło; żadna strona nie unikała; Calder zaufany w mężstwie i doświadczeniu Angielskich rycerzów; Villeneuve i Gravina w liczbie wyższej; przydać ieszcze trzeba, iż z największym niebezpieczeństwem iść na przebóy, i do portu zawinąć musieli. Flotta ich składała się z okrętów Francuzkich: Bucentaure, Neptune, Indomptable, Formidable od 80 arm. Aigle, Atlas, Swiftsure, Berwick, Montblanc, Intrepide, Pluton, Scipion od 74. i Hiszpańskich: Argonauta, S. Rafał od 80 arm. Redoutable, Ferme od 74. America, Espana od 64; 5 fregat, 3 korwet.

W raporcie do Admirala Cornwallis przesyłanym uskarża się Calder, iż cały poranek był mglisty; że przez dzień cały wiatr sprzyjał nieprzyjacielowi, że flotta nasza znaków od wodza danych widzieć i zachować nie mogła; inaczej odnieść mogliśmy nayzupełniejsze zwycięztwo. Trwał ogień gwałtowny 4 god. Walczył z uporem nieprzyjaciel, naybardziey Hiszpani, którzy straż przednią trzymając, największą klęskę ponieśli. Zdobyliśmy z ich okręta, S. Rafał i Ferme; obydwie straciły do 600 ludzi zabitych i ranionych, obydwie niezdatne do użycia, Calder odesłał do Plymouth, przydawszy na straż 2 fregaty, iakoteż swój okręt Windsor mocno zepsuty; walczyc ten musiał z kilku razem Francuzkami, stracił maszty, ludu wiele, i z trudnością opuścił boiowisko. Stratę ogólną Anglików liczy zwycięzca do 41 zabitych, 156 ranionych tylko; niektóre okręta nie nie szkodowały.

Po zakończoney rozprawie nieprzyjaciel zmierzać nie przestał do Corogne i Ferrolu; Calder umyślił drogę przeciąć, i bitwę raczye powtórna stoczyć, niż dopuścić zwyciężonym połączenia się z eskadrą w tym porcie gotową. Do d. 25 nic się nie stało. Anglicy rozumieją, iż Villeneuve i Gravina tu zawinąć nie mogąc, udali się do Lisbony albo Cadix. Przy Portugalskich brzegach spotkają niewątpliwie Nelsona; przed portem Hiszpańskim krąży Collingwood i Bickerton. Oppozycja, która niedawno tak uszczypliwie rozprawiała o talantach i zdolności Prezydującego w Admiralicji Lorda Barham, dziś uwielbia głośno przezorność iego w rozłożeniu flott naszych. Cornwallis ma pod Brestem 24, Calder pod Ferrolem 15, Collingwood i Bickerton pod Cadix 14, 7 Druzy w Irlandyi; więc od Brestu do Gibraltarskiej cieśniny Brytania W. iest zastłoniona 60. okrętami, nie licząc tych które Nelson przyprowadził z Indyi zachod.

Zdobytych okrętów na Hiszpanach ściżką przez d. 40 kwarantannę nakazano dla boiaźni chorob zaraźliwych. Biegała iuż w stolicy pogłoska o powtórney bitwie, i nowym zabranii 6 okrętów nieprzyjacielskich; ale gdy rząd milczy o tém, przestaiemy na doniesieniu, że teraz wszelkie narzekania ludu, na złe użycie potęgi morskiej, o puszczenie zamorskich osad, razem ustały. Jedyna troskliwość została, co czyni Magon, w którą stronę zmierzają Lallemand. Jest nadzieia, że i tych wodzów zamy-

sły wniwecz obrócone będą szczęściem od nas nieodstęp-
nym i przezornością rządu. Słychać, iż wiele okrętów
nieprzyjacielskich pokazało się na brzegach Irlandzkich.

Przysłany od Caldera gońcem do Admiralicji Officer
powiada, iż kilka okrętów Francuzkich w opisaney bit-
wie flagę spuściło, lecz od fregat swoich z linii zostały
odciągnięte. Tenże oddając sprawiedliwość męztwu Hisz-
panów, na których spadł ciężar największy, wyznaie, iż
nieprzyjaciel nie mógł być przynaglonym do bitwy, ani-
by zwyciężonym został, gdyby Kapitan Gardner z okrę-
tem Heros czoło naszej linii prowadząc, przez naydo-
skonalsze obróty nie dał Anglikom chwili do walczenia
tak dawno pożądaney. Powiadaia iż Admirał Grandellana
eskadrę Hiszpańsko Francuzką wyprowadził z Ferrolu
na ratunek porażoney; gdy się przyłączy do mniey szczę-
śliwych Villeneuve i Graviny, nieprzyjaciel mieć będzie
potęgę wielką; nie tracimy jednak nadziei, że Nelson i
Collingwood zwyciężyć wszystkich potrafią, zwłaszcza gdy
Calder z tyłu nastąpi. Powracający z Indji zachod.
wodzowie mieli przy sobie kilka okrętów nam zabranych;
te odciąć i poymać usiłowaly nadaremnie fregaty Angiel-
skie.

Po kilku rozprawach mniey pomyślnych pod Boulo-
gne, Calais, i w drugich miejscach, Admirał Keith zabro-
nił wyraźnie okrętom, fregatom, i korwetom swoim at-
kować flotyllę Francuzką i Batawską, zwłaszcza pod
ładowemi batterjami stojące. Eskadrę naszą w tej stro-
nie Lord Barham zmocnić umyślił wielo statkami nowe-
mi. Większego jeszcze posiłku potrzebować będzie Rus-
sel, niedawno przybyły do Yarmouth; ten donosił, iż
Batawska flotta z Texel wychodzi pod żagle; nie mógł
przeszkodzić wyprawie Admirał Angielski, nie mając nad
4 okręta lin.

G. Baird wyjechał do Irlandji na komendę wojsk
w Cork zgromadzonych; te według zdania niektórych,
odebrały rozkaz na miejscu zostać, jako mniey potrze-
bne w Jamaica; inni rozumieją, że Baird wypłynie do In-
dji wschod; i osadę przygórka dobrej nadziei podbiie.

FRANCYA.

Paryż 30 lipca. Zmarły niedawno w Catania W.
Mistrz Maltański Tommasi miał lat 74. Obrany przez
kapitułę następcą Caracciolo, jeszcze przez Oyca S.
potwierdzony nie jest.

Obywatelom Włoskiego Królestwa zabroniono wysy-
łać za granicę dzieci na edukacyą, gdy mają u siebie
opatrzone Akademie w Pawii i Bononii. Gdyby jednak
ćciec chciał koniecznie syna oddać do szkół obcych, mo-
że to uczynić, opłacając na rok skarbowi 600 lirów.

Papiery nasze nigdy od rewolucji nie były na ta-
kim stopniu jak są dzisiaj; 5 procentowe płaciemy po
62 i więcej. Skutkiem to być musi wewnętrzney spo-
koyności; gdyż do ugody z nieprzyjacielem podobień-
stwa nie widać. Blizka jest podróż Napoleona do por-
tów; Minister wojenny Berthier dłużej nad zwyczaj w
obozach zabawił; ztąd wnoszą niektórzy, że wyprawa do
Anglii nieuchronna.

Marszałek Davoust opisuiąc wiadomą bitwę Admi-
rała Verhuel, której był świadkiem, daie znamienite
świadcstwo odwadze i przezorności wielu Officerów
Batawskich; wszystkim oświadczenie naywyższego ukon-
tentowania przesłać rozkazał Napoleon.

Paryż 3 Sierpnia. Kapitan Hamelin prowadząc z
Fecamp do Boulogne 26 szalup, spotkał niedaleko Dieppe
Angielską eskadrę z fregaty, 3 korwet złożoną. Gar-
dząc nieprzyjaciel małą liczbą statków płaskich, śmiało
atakował; lecz wkrótce musiał tego żałować; powstał
ogień natężony; fregata i korwety wielką szkodę wnet u
siebie postrzegły w masztach, żaglach, ludziach; bitwę
odporną przemieniał już w zaczepną Hamelin; i nie oba-
wia się twierdzić, że opanowałyby całą eskadrę, gdyby
szalupom zbliżyć się do nieprzyjaciela dopuścił, iak usil-
nie żądał Kapitan iedney z nich Roquebert. Lecz Ha-
melin widział trudną walkę z morzem wzburzonym, i
niebezpieczeństwo zatonięcia na głębinie. Anglicy zaś
przeniknawszy podobno zamysły nasze, zbyt prędko u-
mieli korzystać z wiatru pomyślnego, i do portów swo-
ich odeszli; flottylla do Dieppe zawinela.

Korsarz Alcide od 36 arm. uzbrojony w Bordeaux,
zabrał i do portu sprowadził okręt Angielski Anna z
Indji powracający, z ładunkiem niezmiernie bogatym.
Korsarze Hiszpańcy z Cuby połączyli się z naszymi w
Guadalupie, i spólnie dokazuiąc bardzo wiele kupieckich

statków zdobyli w Indji zachod.

Napoleon każdemu z 4 dzieci zmarłego Admirała
Bruix wyznaczył pensji roczney po 1 t. fr. edukacyą
wszystkie odbierać mają w Lyceach kosztem publicznym;
tymczasem pensya corocznie z procentami składana bę-
dzie na banku, do wyścia z małoletności. Zastanawia
się nie ieden, przypominaiąc dzieie przeszłe, nad mier-
nością pensji u nas terazniejszych. Dziwić się przestanie
gdy uważać zechce, że pierwsze dziś osoby w narodzie
na bardzo niskim stopniu przed rewolucyą były; dar-
przedtym mały dla innych, jest dla nich bardzo wielki,
przez wzgląd na stan i dawniejszy niedostatek.

Dozorca policji Weneckiej Bissingen z przyczyn
niewiadomych poymać kazał Inżyniera Prony. Wetowem
prawem Napoleon zalecił policji Paryzkiej poymać
znaydującego się u nas Konsyliarza dworu Wiedeńskie-
go. Lecz gdy w czasie krótkim, za wstawieniem się G-
en chef Graffa Bellegarde, Prony odzyskał wolność w We-
necji; Konsyliarz swobody używać zaczął w Paryżu. Ten
przypadek dowodzi naprzód, w iakim szacunku u ludzi
oświeconych jest uczony Prony; pokaże ieszcze, iż rząd
Francuzki ma nieodmienne przedsięwzięcie nie dopuszczać,
ażeby prawa narodów gwałt cierpiały w osobie obywa-
tela Francuzkiego; i statecznie używać wetowania.

Wyprawa Angielska pod G. Craigh na morze śro-
dzie, z innych miar daremna i szkodliwa, z tego względu
stała się pożyteczną, iż Admirał Nelson przybywszy z
Egiptu do Gibraltarskiej cieśniny, znalazł na statkach
przewozowych gotową żywność i amunicyą dla siebie.
Pierwszey pozbawione wojsko nieprzyjacielskie, ucier-
piało wiele stojąc w porcie, dopóki nie odebrało posiłku;
niedostatek i zagaśczone choroby, znacznie liczbę zoł-
nierza umniejszyły; konie do iednego wszystkie w mo-
rzu potopiono. Gdy nakoniec flotłę osłabioną Bicker-
ton odprowadzał do Malty, towarzyszył iemu Collin-
gwood; dla tej przyczyny Salcedo wysłany z Carthage-
ny, nie mógł atakować nieprzyjaciół.

Niektórzy z bogatszych kupców miasta Rouen spro-
wadzali tajemnie z Anglii przedzioną bawełnę; ubożsi
fabrykanci, których tam jest do 7 t. widząc krzywdę
własną i złamanie prawa, rząd o wszystkiem uwiado-
mili; przestępcy stoją dziś u drzwi sądowych.

Legion honorowy pomnożyć postanowił Napoleon
2 t. osob. Kanclerz Lacepede odebrał zalecenie, podać
panującemu na d. 1 r. 14 wolności, imiona kawalerów
nowych; w przybywaiącej liczbie sami żołnierze tyl-
ko z Officerami mieścić się powinni, każdy zaś na re-
wolucyjnych kampaniach wstawiony, iedną przynajmniej
ranę odnieść musiał. Jeżeli fundusz terazniejszy na pen-
sye nie wystarczy, będzie powiększony.

Panujący zważaiąc, że mogą nastąpić wojny i wy-
prawy, wyciągające przytomności w polu i obozach, na
granicy lub w kraiach odległych, całego rycerstwa Fran-
cuzkiego; tymczasem kraj bez wojskowej straży obeyść
się nie może, i dozna sobie zostawiony, okropnych
skutków domowego nierzędu, iak było w rewolucji, gdy
sposobem niesłychanym zagaścili się rozbojnicy i zło-
dzieie; postanowił ażeby odtąd każdy departament u-
trzymywał kompanią żołnierzy, w której mianowicie da-
wać miejsce potrzeba wysłużonym rycerzom. Ci pod
kommandą Prefektów, strzedz będą archiwów, więźniów
&c. Ten lud uzbrojony w caley Monarchii ma wynosić
głów 8794; koszt na utrzymanie ich podeymą departa-
menta, składaiąc ogólną sumę z mill. 444 t. fr. Ta
milicya regularna pieszo służyć będzie; związku żadnego
nie ma z gendarmami.

W porcie Anvers robota okrętów idzie z pośpie-
chem. Panujący kazał sobie plany podać portu kupie-
ckiego w témże mieście, przeyrzał i pochwalił; ofiaro-
wała się kompania wszystko dokonać za 7 mill. 700 t.
fr. Ze skarbu wyliczył, zalecając ażeby pośpieszano; sa-
ma słuza kosztować będzie 900 t.

Małżonka Napoleona wyjechała do wod w Plombie-
res; z tąd wnosimy, że sam rządca niemieszkaiać do
Boulogne pośpieszy, dla wydania ostatecznych rozka-
zów flottylli swoiey. Jest odgłos, iż Admirałowie Vil-
leneuve i Gravina powracaiąc do Europy, walkę pod
Ferrolelem niepomyślną mieli z Anglikami. Jeżeli prawdziwe
są szczeguły, wątpić nie możemy, że Calderidąc za przy-
kładem innych wodzów narodu swego, nie atakował inii
caley, lecz uderzywszy na sam tylko środek, odciął
straż przednią, w której naydowali się Hiszpani. Dla
tej przyczyny Gravina stracił naywięcej; bitwa trwał

miała do wieczora; wtenczas niektóre okręta jego, pomocy nie widząc i ratunku, postrzelane od Anglików do koła stojących gęstym szykiem, poddać się musiały. Czekamy jednak wkrótce urzędowego doniesienia od wodzów naszych, którzy gdzie są teraz, niewiadomo. Wyznajemy, że ta wyprawa nie przyniosła korzyści spodziewanej; mamy nadzieję, iż eskadry z Rochefort i Orient wysłane będą szczęśliwsze. Jeżeli Villeneuve i Gravina potrafią zawinąć do portu, rzecz nie upadła jeszcze, z wzięte okręta nie dają przewagi nieprzyjacielowi; mogą wkrótce przymierzeńcy pokazać się na Oceanie z większą siłą.

Lecz cały los wojny zawisł od wyprawy ku brzegom Angielskim; ta przed porównaniem dnia z nocą ma nastąpić koniecznie; inni ter. miesiąc Sierpień być rozumieją do wielkiego dzieła przeznaczony; 3 t. statków w Buogone, Ambleteuse, Vimereux stojących, czekając tylko przybycia Admirała Verhuel z resztą floty Batawskiej. W tym rycerzu zupełną ufność mają Francuzi; na wszystkie statki w przewozie pierwszym 100 t. żołnierza lądowego zabierze; nastąpią po nich posiłki większe, gdy już staniemy na nieprzyjacielskim brzegu. Marszałek Lannes przedniej straży hetmanic będzie.

BATAWSKA RP.

Haga 6. Sierpnia. Pensyonarz odebrał z przygórka dobrej nadziei pomyslną wiadomość; osada w kwitującym stanie, gotowa do obrony. Gubernator Janssens przez okręta z Indyi wschod. przybyłe miał doniesienie, iż Anglicy próżno podchlebiali sobie zakończyć wojnę z Holcarem w krótkim czasie. Bo jeżeli nie raz jeden Marattów zwyciężyli; ten wzajemnie nad nieprzyjacielem odniósł nie mało korzyści; jeżeli niektóre gromady z wodzami swoimi poddały się kompanii; wielu innych z narodami całymi Holcar pociągnął do przymierza z sobą. Twierdzy Butpore nie dobył G. Lake; jazda Indyjska często wpadając do dzierżaw Angielskich, nie nadgrodzoną szkodę czyni, wszystko mieczem i ogniem pustosząc.

Wczora z Londynu odebraliśmy rapport Admirała Calder o bitwie stoczony niedaleko przygórka Finisterre z flotą, która z Indyi zachod. powracała do Ferrolu. Pokazuje się z opisaniami nieprzyjacielskiego, iż nie była powszechną w całej linii; lecz Anglicy pamiętając, iak r. 1782 uczynił Rodney z Hr. de Grasse; S. Vincent z Cordovą r. 1797, Nelson w Abukir z nieszczęśliwym Brueys; korzystali z mgły grubey, podobno niegotowosci Francuzów i Hiszpanów; ci straż przednią trzymając oddalili się nieco od centrum; oskoczeni zewsząd bronili się walecznie; Francuzi nie rychło nadeszli; noc bliska przeszkodziła odebrać z poymane okręta. Według wyznania samych Anglików, rozprawa nie największą jest, gdyż z floty Caldera wiele okrętów nie było w ogniu nawet, na drugich mało jest zabitych i ranionych; wyiwszy Windsor, Wales, Maltha. Hiszpanów strata jest niezmierna, gdyż statki zewsząd ogniem okryte broniły się do upadłej.

Admirał Dekkert wyrokiem sądu wojskowego na śmierć skazany został, za wielorakie przestępstwa, to największe w rycerskim powołaniu, że stojąc z eskadrą w przygórku dobrej nadziei, opuścił komendę i miejsce od RP. powierzone, dla tej tylko przyczyny niegodney obywatela cnotliwego, iż służyć nie chciał pod Admirałem Hartsinck, któremu chociaż stopniem niższemu, rząd zlecił kierowanie sił morskich narodu Batawskiego w Indyi wschod. Nie pamiętał podobno, co w podobnym zdarzeniu czynił Catinat, Vauban, Noailles, inni wodzowie. Pensyonarz wykonanie wyroku wstrzymać kazał do grudnia; wtenczas Admirał nieszczęśliwy umrze na wojennym okręcie; lepiej mu było zchwałą i honorem ginąć na boiowisku walcząc w obronie oyczyzny.

Mówmy nakoniec o blizkiej wyprawie floty i wojsk przymierzonych z Helvoetsluys i Texel. Ter. Sierpień zdaie się do niej przeznaczony. W 17 wieku, gdyśmy Batawowie potężni na morzu, ciężkie wojny z Anglią prowadzili, najsławniejsze bitwy w sierpniu staczano; r. 1652 Ruyter. 1653 Tromp dwakroć; 1666 znowu Ruyter walczyli w tym mieś. r. 1667 Ruyter spalił Angielską flotę w Chatham, tenże r. 1672 kilkakroć tryumfował nad połączonemi flottami Anglików i Francuzów. Naostatek w 18 wieku, r. 1781 Admirał Zoutman pod Doggersbank potykał się z Parkerem. w sierpniu

Teraz troskliwie, nie bez boiaźni czekamy, co nam przyniesie ter. sierpień; bo według wszelkiego

podobieństwa, wkrótce flotta wychodzi na morze. Wszystkie regimenta Francuzkie i Batawskie z obozu pod Zeyst do portów przeszły w liczbie 15 t. nie licząc żołnierza dawniej nad brzegami rozłożonego. G. Marmont z GG. Vignolle i Sebastiani oglądał pilnie rycerstwo nowo przybyłe, okręta wojenne, statki przewozowe; sam nakoniec zabrał się na flotę z całym sztabem. Jutro ma być zupełna gotowość do wyjścia pod żagle, które nastąpi rychło, ażebyśmy nie dali czasu nieprzyjacielowi dziś słabemu do zebrania większej potęgi. Russel z pod Texel eskadrę do Yarmouth spiesznie uprowadził. Pod Admirałem De Vinter kommanderuje Kikkert. Dla całego wojska żywność wzięto na 6 mieś. Wodzowie całą flotę z New Diep wyprowadzoną, uszykowali w 2 linie; to miejsce pamiętne jest przez zdradę Admirała Story r. 1799.

Niewiadomy cel wyprawy; łatwo jednak zgadnąć można, że De Winter pójdzie do Boulogne, jeżeli nie do Szkocji lub Irlandzkich brzegów jest przeznaczony. Ostatnia opinia do prawdy podobniejsza. Z Rochefort i Orient wyszły niedawno eskadry Francuzkie. Głoszą Anglicy w Londynie, iż kilka okrętów nieprzyjacielskich ukazało się pod przygórkiem Clear; jeśli tak jest, De Winter i Marmont pospieszą w te strony, gdzie ich Lalle-mant z posiłkiem czeka. Podchlebiają sobie podobno Batawowie i Francuzi, że lądowanie im z łatwością przyjdzie; gdyż pewna jest nadzieja w Katolikach Irlandzkich, i wielu obywatelach, którzy głośno nieukontentowanie z Unii oświadczają. Protestanci w tém Królestwie mieszkający, jeszcze bardziej umysły rozjątrząją, przesyłając uroczyste podziękowania Pittowi, Hawkesbury, familii Królewskiej, że Katolików dopuścić nie chcieli do uczestnictwa obywatelskich swobod.

Żołnierzom Batawskim silnie wmawiają wodzowie, że ich Opatrzność przeznaczyła do wybawienia Irlandyi; często przypominając, iakim sposobem r. 1688 przodkowie ich pod Gwilhelmem z Stadhuderem rewolucją w Anglii samey zrobili od Anglików pożądaną, którzy przez wdzięczność wybawiciela swojego Królem okrzyknęli. Teraz Batawom nie idzie o koronę Angielską; lecz na imię wybawicieli Irlandyi, na wdzięczność uciśnionego ludu, równie zasłużyć możemy iak przodkowie zasłużyli.

Gdy większa flotta z Texel wynidzie, ruszy z nią podobno razem druga z Helvoetsluys mniejsza do Indyi wschod. przeznaczona. G. Quaita 200 kanonierów Batawskich do Helder zaprowadził; w tém miejscu znajduie się 11 Francuzkich regimentów pod G. Rousseau.

WŁOCHY.

Parma 23 lipca. Xięstwo nasze podobno wkrótce do Francyi będzie przyłączone. Administrator Moreau dziś ogłosił wyrok Napoleona, w którym jest przepisano, ażeby Parma, Placencya, Guastalla ogółem na rok wnosily do skarbu 1 mill. 500 t. fr. źródła dochodu tego są wskazane w podatkach Francuzkim podobnych. Sam Administrator odtąd władzę Prefektom departamentowym równą mieć będzie. Długi od przeszłych XX. naszych zaciągnięte w kraju i za granicą, zliczyć, procenta i kapitały ze skarbu Francuzkiego odbierać zalecono. Ktokolwiek w służbie zostawał wojskowej lub cywilney u przeszłych Panów, albo służyć będzie rządowi Francuzkiemu, albowiem obierając życie spokojne, pensją zwyczajem i prawami krajowemi przepisana brać będzie ze skarbu publicznego do śmierci. Zdaie się tym sposobem usiłować Napoleon, ażebyśmy Parmeńczykowie zapominając rządu dawnego, na odmianę nie narzekali.

Wice Król Eugeniusz z Reggio do odnogi Spezzia drogę kosztowną robić kazał; dzieło nie będzie ukończone przed r. 1809, w ten czas kray Modenski zacznie handel morski prowadzić. Droga przez górę Cenis od Francuzów zrobiona, blizką jest ukończenia; już przez nią jazda przechodzi nie zsiadając z koni, gdzie dawniej człowiek pieszy nie szedł bez największej trudności i boiaźni. Wypełnione doły głębokie, zcięte skały ogromne, wypełnione i zrównane przepaści, drogę przez Mont Cenis położyły w rządzie naypozyteczniejszych i razem naydziwniejszych pamiętek pracy i przemysłu ludzkiego.

Genoa 25 lipca. W zbrojowni naszej robota idzie z pośpiechem niesłychanym; nigdy Ligurowie nic podobnego u siebie nie widzieli. Z Toulonu Francuzi, iako też z Corsyki sprowadzili wiele drzewa, innych rzeczy potrzebnych do budowli okrętowej; 2 statki liniowe, Genojs, Superbe od 74 arm. i 2 korwety wkrótce wynidą pod żagle, dla złączenia się z eskadrą w Toulonie uzbrowioną, która niemieszkając uda się do Carthageny i Cadix, z tą na tajemną wyprawę na Oceanie.